

R. E. Kuy-
leew te
f 32 524;
iddelatum
Schelven
den heer
oven f 2;
8 van H.
H. M. G.
ndijk f 4;
door den
f 18 50;
p f 7, uit
den heer
53 N. P.
n schen-
eeg, dank-
leew te
f 11 door
s Hert-
Wolfs-
650; door
V. te U.
n van J.
1, samen
stede f 1;
kerk, van
door den
n van de
Kerk te
Van de
van id. B.

Z. f 100;
n van de
250; van
merinos
het Hos-

gekomen:
n, geol-
f 11;
Naarden,
f 2,50;
ekschool;
che pra-
R. van
B. f 5;
Funeke
L. te U.
f 1, door
Z. te A.
Stuivers-
woorden
22 Mei;
de Geref.
t, van de
en f 2,50;
Gerkes-
), Slot te

mden. —
sterdam,
ler Waar-
deleerde
ghout. —
Werken,
De Kruis-
irik Hen-
eschiede-
conomia
el.
rester.

JKKERIJ,
AM.

De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881. (Staatsblad N°. 174).

Zondag 24 Juli 1892. N°. 761.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentie- en de ADMINISTRATIE van De Heraut, Amsterdam.
Insendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementenprijs: franco per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonnementen worden aangegaven door alle Boekhandelaars, Postkantoren enz. en aan het Bureau te Amsterdam.
Advertentieprijs: van 1 tot 6 regels 80 Cent; voor elke regel meer 16 Cent.
Aanvragen en vermelding van helderheden en Verlangingen 10 Cent per regel.

„De Heere is aan allen goed.”

De Heere is aan allen goed, en zijne barmhertigheden zijn over alle zijne werken.
Ps. 145: 9.

Ons hart is gedurig geneigd tegen den Heere onzen God in opstand te komen. Zoo werkelijk in opstand, dat we Hem, o, zoo gaarne, al ware het slechts voor één enkelen dag, de teugels van zijn Albestier uit handen zouden willen nemen, ons inbeeldende, dat wij tal van dingen veel beter zouden inrichten en veel doeltreffender besturen, dan God het doet.

Dat kunnen we dan wel niet, want zijns is de macht, en ons kleefde de machteloosheid aan. Maar dat neemt niet weg, dat de zin er toe toch in ons zou zijn. Als we maar konden. Meer nog, dat vaak ergernis door onze ziel trekt, als we waarnemen, wat God doet, en er geen antwoord zelfs volgt op de duizenderlei vragen, die gedurig in ons ontevreden en geërgerd hart oprijzen.

Sterk komt dat gevoel reeds in ons op, als de Heere ons in ons eigen levenslot te na komt. Dan hebben we onze plannen en uitsichten voor de toekomst. Soms zelfs van zeer heiligen en ernstigen aard. Al toch wat zondig en zelfzuchtig is, laten we nu lieft rusten, omdat bij al zulke overleggingen en voornemens de consiliatie tusschenbeide treedt, ons terugwerpt in zichzelf, en daardoor God rechtvaardigt. Neen, waarlijk, de teleurstelling op een zondigen weg, zijn voor u geloof niet zoo randselachtig. Eer voelt ge uw geloof, als God daarin blaast, gesterkt. Maar als ge nu keer op keer merkt en ondervindt, hoe juist zulke zondige overleggingen ongestoord kunnen doorwerken en vrij spel hebben, maar hoe omgekeerd, edeler voornemens en Godsalige plannen, die ge hadt oggevat, vrijgesteld worden, dan komt de ergernis; dan wordt de ziel voor een raadsel geplaatst, dat ze niet kan oplossen; en dan komt zo licht de vraag op de lippen: Waarom laat de Heere gedijen wat slecht was, en waarom verstoort Hij wat toch zoo heilig bedoeld was voor de eere zijns naams?

Die indruk van het Godsbestuur is vaak zo smartelijk. Hier, in ons land, is het aan geusen en martelaren, ja, gelukt zich vrij te vechten; maar zijn de Hugenooten in Frankrijk, wier martelaarsbloed toch ook gevloeid had, niet zoo goed als uitgemoord en ondergegaan? Het vernietigend ongelooft dat God de Heere gedijen in staat en wetenschap. Dat tiert en bloeit, en kent nauwelijks tegenstand; en hoe tobt het geloof niet, om met sobere middelen staande te blijven en even het hoofd boven te houden! Daar is in uw buurt een kroeg, die bloeit en geld als water verdient, en vlak daarbij een Christelijke school, die haast bezwijkt onder haar tekorten. Twee mannen zullen tering drijven, de één een kind Gods, op wie niets is aan te merken, de ander een vie der wereld van wie allerlei kwaad perucht uitgaat, en toch die kleine vrome man staat op het punt van bankroet te gaan, en die concurrent legt elk jaar op, bij hem komt alles kooplen. En toch is het God immers, die ook de klanten naar elken winkel stuurt; en ook in handel en nering geschiedt er niets bijgeval.

Ge zult twee kinderen hebben, het één een zoon der smarte, die de hoop van uw ouderhart teleurstelde, waar niets uit wordt, en die u verdriet doet, en naast hem had God u een anderen zoon gegeven, die de lust uwer ziele was, omdat hij God vreesde en vooruitkwam met heilige energie. En zie, God zal u dien afgewenden jongen laten, en dien andere, waar uw ziele aan hing, zal God van u nemen, en hem afsnijden in het opbloeien zijner jaren. Leidde dit nu nog tot de bekeering van dien afgedoolde, gij zoudt het verstaan. Maar ook daar merkt gij niets van. Uw verdriet blijft, en de lust uws levens is van u genomen.

En dat doet God.
Het is niet een ziekte, die hem u tegen Gods wil ontrekt. Geen ding toch geschiedt er ooit gewisser, dan het hoog bevel van 's Heeren Woord. En bovendien, uit Job's geschiedenis merkt ge het wel, hoe God zelf het was, die het toeliet en het wilde, dat al deze bange dingen over zijn knecht Job komen zouden.

En denk nu niet, dat ge door op anderen te zien, getroost zoudt worden.
Integendeel, hoe meer uw hart naar buiten treedt, en mee gaat leven met anderen, en uit zijn zelfucht uitkomt, hoe sterker van alle kant dat stuited raadsel van Gods albestier op u aandringt.

Liefde vermeerdert smart, en hoe meer ge als kind van God deelneemt ingaat in het leven van anderen, en den gang van het leven om u heen bespiegelt, hoe pijnlijker ge wordt aangedaan.
o, Het is zoo spoedig gezegd, dat er in Gods Voorzienigheid voorziening voor aller nood is.

Maar wie verdeelt dan het goed der aarde? Doet de Heere het niet? En is het dan niet pijnlijk voor uw menscheijk be zelf, te weten, hoe er zoo menige arme weduwe is, die er bleek en nager uitzi, omdat ze met al haar tobben nog niet genoeg voor haar leetocht kan vinden, terwijl er toch zoo menig rijkdaard is, die schatten gelds, waar hij niets voor deed, en die hij eenvoudig eride, verkast in overdaad?

Als er een pestilentie door het land waart, en ge ziet een eenigen zoon, die de steun van zijn arme moeder was, wegrapen, terwijl op de gracht achter haar huis een nieteling, die God noch mensch ontzeit, gespaard blijft, heeft er dan niet iets in uw hart?

Immers ge zoudt zeggen, het lag zoo voor de hand, dat God zulk een pestilentie gebruikte om tal van onnutte, slechte menschen op te ruimen van den aardbodem. En zie, die laat Hij staan, en wie bijna onmisbaar was, neemt hij weg.

En wat nog sterker spreekt, omdat het zoo uitsluitend in Gods macht staat, Hij zal aan het ongelooft allerlei mannen van machtig talent en aangeboren genie schenken, en daarentegen zullen de Christenen in alle landen moeten tobben met middelmatigheden, waar geen kracht in schuilt.

Zelfs in de dierenwereld stuit ge op dezelfde raadselen.

Een hert is een edel dier, en het zal weiden met zijn jongen, dat er, zie, een tijger uit het bosch schiet, en het bespringt, en het moordt onder het angstgegil zijner jongen.

Zeg dus nooit, dat Gods doen zich van zelf voor u rechtvaardigt, als alwijs en algoed.

Dat kan zeggen wie niet nadenkt, die niet let op wat er om hem geschiedt, en die aan de contrasten van het leven reeds zoo gewoon is, dat ze hem niet meer aangrijpen.

Maar als ge nog frisch en loog in uw hart zijt gebleven, en de liefde dringt u, en wat ge om u ziet gebeuren grijpt u aan, laat u geen rust, en dwingt u tot nadenken, neen, zeg dan nooit, dat de algemeene gang des levens u Gods wijsheid en Gods liefde leert.

Veeler is het, of er een dwarsdrijvende macht door heel ons leven trekt, en alsof God het opzettelijk anders doet, dan wij, naar ons eestlijk gevoelen, zouden meenen dat het had moeten gebeuren, opdat we tegen wat we zien in, enkel door het geloof ons aan God zouden vastklemmen, en tegen alle ervaring van ons leven, bijden zouden, dat God aan allen goed is.

En zoo nu mag het zeker niet uitgedrukt. Van het waarom weten we letterlijk niets. Maar wel staat vast, dat we meeleef en om zich niet, alleen en enkel door zijn geloof aan de wijsheid en goedheid Gods kan vasthouden.

Zoals de Palmist het uitsprekt: „De Heere is aan allen goed en zijne barmhertigheden zijn over alle zijne werken”; neen, dat zien we niet, en dat getuigt het leven niet. Dat kan u alleen getuigd worden door den Heiligen Geest in uw binnenste.

Maar zoo neemt ge dan ook eerst het eenig ware standpunt in, en bezit ge een getuigenis omtrent uw God, dat door nood noch dood uit uw hart kan worden uitge scheurd.

Dan is uw geloof aan Gods goedheid een verovering, die ge met geestelijke kracht gewonnen hebt op de verpletterende tegenspraak van de werkelijkheid om u heen.

Dan is het liefste, dat God wijs en goed is, u niet meer een kinderlesje, dat ge anderen hebt nagezongen, maar wordt het u een levenspalm opgeweld uit de iaspraak uwer ziel. En al gaat ge dan door vuur, en al dreigen dan de stroomen der bitterste werkelijkheid u te verzweigen, dan triomfeert ge toch, en zingt van de goedheid Gods in het aangezicht van smart en zieleverdriet, van nood en lijden, van dood en graf.

En dan poogt ge dat niet uit te leggen, wat u toch niet gelukt, en dan redeneert ge daar niet over, als om uw beklinden van Gods goedheid aan de spinrag van uw rede neering op te hangen, maar dan hebt ge den hoogen moed, om het bittere van den nood koelbloedig onder de oogen te zien, en den beker van uw lijden tot op de heile uit te drinken; en dan verwijgt ge het niet, dat ge God niet begrijpt, dat ge van zijn liefde het tegendeel, van zijn wijsheid eer het omgekeerde ziet; maar toch houdt ge onwrikbaar vast, aan wat uw geloof in u getuigt, en ge blijft met den palmist jubelen: De Heere is aan allen goed, goed ook aan mij.

KUYPER.

Uit de Pers.

In de Zuid-Hollandsche Kerkbode lezen wij: Vereenigd.

De betekenis van de vereeniging der gereformeerde kerken in Nederland begint allengs door allen, die tot die kerken behooren, steeds beter gevat te worden. En hoe meer die betekenis wordt verstaan, hoe meer de gereformeerden zich in de tot stand gekomen eenheid verblijden.

Wat die vereeniging is, dat hebben alle gereformeerden steeds gewild en gezocht, al wisten ze niet, hoe ze tot de vervulling van dien wensch zouden komen.

Tier toch, die in de gereformeerde beklinden staat wensch immer, dat de beklinden staan eenheid. Ede, die niet andere gereformeerde beklinden in kerkelijke gemeenschap leeft onder de gereformeerde kerken, is van overtuiging, dat alle gereformeerde beklinden in zoodanige kerkelijke gemeenschap en onder de gereformeerde kerkregering zullen leven. En evenzo zien alle gereformeerde kerken, die naar de gereformeerde kerkenorde in gereformerd kerkverband leven, er naar uit, dat alle kerk, die met haar kerkelijke beklinden en dezelfde kerkorde volgt, ook tot hetzelfde kerkverband met haar zal behoren.

Hoe bedroeven zich de gereformeerde kerken, wanneer een kerk, die niet naar in beklinden en kerken orde overeenstemt, zich aan het kerkverband onttrekt. Zij rekenen dat terecht een zonde te zijn tegen de kerken Christ bedroeven, een zonde tegen het lichaam des Heeren en daarmee tegen den Heere zelve.

De beklinden toch eischt de eenheid van kerkverband van alle gereformeerde kerken.

En de gereformeerde kerkenorde eischt evenzo de eenheid van kerkverband van alle gereformeerde kerken. Wie die eenheid niet wil, aan is wijk. De eenheid met kerken die naar de gereformeerde beklinden en kerkregering daarin de gereformeerde kerkregering.

Een gereformeerde beklind hierin geen wil, geen kens. Zijn beginsel dwingt hem tot de eenheid. Hij moet voor zich en voor anderen ten ernstigste op die eenheid staan, zoo het bij hem niet de gereformeerde beklinden, met de gereformeerde kerkregering, met de gereformeerde kerk meenen is.

Hier is geen nageel tusschen te krijgen.

Of wij zullen niet gereformerd, maar seculair; — of wij zullen de eenheid van allen, die in de gereformeerde beklinden en kerkregering vereenigd zijn. Het gaat niet aan te zeggen: „Ik ben goed gereformerd, maar ik heb in die vereeniging, in beklinden, kerkenorde en kerkregering geen zin.” Wie er zoo voor staat leeft bij zijn zin en niet bij zijn beklinden. Hij wil een kerk naar zijn zin en niet naar zijn beklinden. Hij zoekt een kerkelijke gemeenschap en een kerkverband naar zijn zin en niet naar zijn beklinden. Vandaag is zijn zin zo en morgen is zijn zin zoo. Wie met hem vereenigd wil zijn, moet zich met zijn zin vereenigen; maar zijn zin zich schikken; en met zijn zin op en naar gaan. Hij gaat heen als hij zin heeft mee; en trekt zich morgen als hij zin krijgt terug; en overmorgen, als 't hem in den zin komen wil, verschuift hij de kerk; tot dat hij weer zin heeft om te vereenigen. Dat zou een diep zondig kerkelijk leven worden. Een door en door eigenzinnig, wilkeering, grillig, zelfzuchtig, vleeschlijk kerkelijk leven. Zoo doet een ingebeld behaagziek nufje geen man, geen gereformeerde, geest Christus.

De Christen, de gereformeerde leeft niet bij zijn zin maar bij Gods wil, bij Gods geopenbaarden wil. Hij eischt op kerkelijk gebied dan ook, wat de eisch den Woord, en mindlen der beklinden is: eenheid in beklinden, in kerkenorde, en derhalve ook eenheid van kerkverband.

Die eenheid is van Godswaag verplichtend.

Er is niets, dat vrijheid geeft, om die eenheid te weigeren.

Er is niets, dat vrijheid geeft, om die eenheid te verstoren.

Welger alle leeraars, die niet bekwaam zijn om te leeren, zoel! Omia onderlingen en discipelen die den toren niet kunnen doorgaan. — Het is niet, dat elk leeraar een elke kerk independentistische of labi distische, of welke wilkeeringe eigenwijsheid en pante liftheid en eigendommelijkheid en fideliteit ook, gevangen zullen geven; en in gereformeerde paden onder en naar de gereformeerde beklinden en kerkenorde in den eenen kerkeraal en in het ééne kerkverband zullen leven; en die Woord in klank en schrift, waarmee de gereformeerde kerk beschadigen of onderuilen, zullen uitsleuten en afleggen, — uittrekend! Eisch dat de kerk niet een specialistische zij van deren of dien maar kerk, die zich tegenover alle eigendommelijkheid in den Naam des Heeren gelden lost, als de gemeente Gods, die pilaar en vastheid der waarheid, een muur tegen alle seculierismen, tegen allen, die voor hun en of hen bij hun eigen vleeschelijke willen hebben hun eigen trouwen willen opheffen, hun eigen tempelje willen bouwen; eisch, dat de kerk zich tegen die allen gelden laat en elk in consensie en handeling zijn plaatsje leert houden, als zijnde niet het lichaam maar slechts een lid dat aan het lichaam onderworpen is; eisch, dat de kerk alle gedachte, dat de A of haar B of vrouw C de kerk is, afwerpe, — die eisch is recht in een gereformeerde kerk, in een kerk!.....

Maar juist, zoo ge die eischen zieht, zoo het u daarmee ernst is, onderwerp uzelven dan allereerst aan den eisch van de eenheid der kerken, waar ze in beklinden en kerkregering in dezelfde en gelijke rechten staan.

Hier is het „shibboleth”, waaraan zij, die waarlijk de gereformeerde kerk voortaan, te kennen zijn. De anderen zeggen „shibboleth”, — dat is: zij komen met „ik”, „ik vind, en ik wil, en ik vraag, en ik gevoel en ik vrees, en ik heb gezegd, en ik zal. Het begint en het eindigt met ik en mijn en my, en my. Hier wordt de waarlijk godvruchtige gereformeerde den geniet.

Het karakter van de echte gereformeerde beklinden,

van de zuivere waarheid, is van het Christendom is, dat het is in gekruisigd is. Iemand moge nog zoo hoog opgeven van gereformerd en van geestelijke hoorn en ervaring, — zoo hij het nog altijd over zich heen heeft, is het is niet gekruisigd, en is hij in zijn zieleleven niet gereformerd. Hij mist den Christus, die niet over zijn zieleleven, en beset met bochtere, alle „ekken” gemaachtende, maar daarom zoo waarlijk godvruchtige en godvruchtigende gereformeerde kerkelijke leven niet bekwaam. In dat kerkelijke leven komt God tot zijn eere, en het lichaam van Christus tot zijn recht, — maar alle vleesch is daar, en alle heilichheid van een mensch en gras bloem, siggavallen en verdort. Alleen in het lichaam van Christus vindt u zijn waarde door het lichaam. Alle naam wordt daar neergeworpen; slechts één naam vervult heel den tempel. Wie is zelfs Paulus, en wie is Apollos anders dan dienaar door welke gij, o kerk Christ, moet geloofd. Allen is weeg doch gij zijt van Christus! Gij als gemeente, als kerk!

Die waarlijk Christelijke, kerkelijke, gereformeerde werpt alles wat zich ook in de gereformeerde tegen de eenheid der gereformeerde kerken verheffen wou, neer. Geen gereformeerde kan eenige weinige vrijheid vinden, om tegen de eenheid der gereformeerde kerken op de beklinden en onder de kerkenorde zijn tong te verroeren. Het eeuige want hem daartoe be weegen kan, is wijk. De eenheid met kerken die naar de gereformeerde beklinden en kerkenorde willen geregeerd en goordesteld worden, mag geen gereformeerde weigeren. Slechts wie zelf niet waarlijk onder die beklinden en die kerkregering buiken wil, kan tegen deze eenheid in verzet komen. Maar daartoe verlaat hij dan ook de kerkelijke gereformeerde paden, om, zij het dan ook niet, gereformerd naam, in een eigen eklamatie, misleide zijn genoegen te zoeken.

Vereenigd!

Vereenigd in beklinden en kerkelijk leven, — dat was al gereformeerden wensch.

En de vervulling van dien wensch is verkeren.

Alle gereformeerde kerk, die door de goede hand Gods ande '31 en '86 uit het doopdof van het Hervormd kerkgenootschap werden aangeled en aanvaar kelij door het bijkomstige reglement van '89 geschieden bleven, zijn, nu dat reglement wogvel en alleou beklinden en kerkenorde bleven, in den wettingen weg en naar den eisch van beklinden en kerkenorde tot vereeniging gekomen.

Alle onderscheid tusschen die kerken viel nu weg; de kerken zijn nu één. Geen A of B of C, maar één kerk. Slechts waar twee of meer kerken anders zijn worden, voor den korten tijd, die nog voor de regel matige ineencomeling noodig is, die kerken anders door een verschillenden letter aangeduid. Maar volstrekt niet om daarmee een verschil aan te geven. Wie nog sprekt of schrift van afgescheidenen, of doelen, of Christelijk Gereformerd, of Nederduitsch Gereformerd, die doet onrecht. De kerken zijn één. En ze beloven, die eenheid uit te drukken door scheidren en scheidren te noemen: Gereformeerde kerken.

Geen verschil kan meer gemaakt worden.

De leeraars behooren nu door het kerkverband tot de Gereformeerde kerken; tot de ééne zoowel als tot de andere.

De theologische school te Kampen is nu de school der gereformeerde kerken; van de ééne zoowel als van de andere.

De sendingsarbeid is thans die van de gereformeerde kerken, van de ééne zoowel als van de andere.

De candidaten in de godgeleerdheid van de Vrije Universiteit, die klassicaal examen deden, zijn thans candidaten der gereformeerde kerken; van de ééne zoowel als van de andere.

De vacaturebeurten moeten thans vervuld door de leeraars der gereformeerde kerken, en de classen zullen nu doen in het aanwijzen der leeraars hierop te letten, opdat en de leeraars en de kerken de eenheid mogen gevoelen en oefenen. Het moet ernst zijn met die eenheid.

De zal ook bij benoemingen in de classieke verpagingsdien en synoden alle pogen om een dienaar des Woords of onderling uit dezen of dien vroegeren kring van kerken boven een uit den anderen vroegeren kring te verkiezen moeten onderdrukt worden.

In alles moet de eenheid uitkomen. Alle verwijt moet wegvallen. Slechts naar geschiedheid en be klindenheid of ervaring wogvel, overeenkomstig de kerkenorde, voor zoover noodig gevraagd, in overtuiging zal gelijheid moeten onderhouden worden en de toer beurt gelden.

De hulp voor ondersteuning van studenten voor emerit predikanten, voor predikanten weduwen en wezen gaat voortaan van allen samen uit.

O worde de rijkdom, die in het negenden van „mijn” en „u”, van „zij” en „wij”, van „hen” en „ons” geschonken werd, genoten.

Dit is het heerdike van Christus' kruis, waarin met den apostel de gemeente des Heeren roemt, dat Hij deze tuit tot in genade heeft.

Worde daarin dan ook onze roem gevonden.

En zij het een roem niet in onszel, maar in den Heere.

Scholen te Kootwijk.

Door Dr. HOUTZAEGER voor de scholen ontvangen: Een dankoffer na herstelling van een broeder te Fijnaart f 2.

De martelaren.

XCVII.

WILLEM PRESSIUS.

Onder de steden, door de partij der Gereformeerden in 1582 veroverd, behoorde ook de Oost-Vlaamsche stad Aalst. Reeds vroeger heeft daar de Hervorming gezeegeerd. Andries Berteloot toch, die in 1566 in de omreken van Aalst bedienaar des Woords was, werd in de genoemde stad opgehangen. Van den 23sten April 1582 tot 3 November 1583 bleef de stad in handen van de Gereformeerden. In dien tijd was daar Willem Pressius, een man van tamelijke geleerdheid, met een goed schrift, recht geoeft in den godsdienst en van goeden handel, dienaar des Woords. De kerk van Aalst riep over de kerk en de kerkleer. Niet de kerk moest hem zeggen wat waar was, maar Gods Woord; niet de kerkvaders waren de rechte verklaarders van Gods Woord, maar de Heilige Geest, door wiens getuigenis alleen ook de kerk verzekerd is, dat de Heilige Schrift Gods Woord is. Wel las hij de geschriften der kerkvaders en anderen, maar door geen dezer was hij in zijne consensie gebonden. Eveneens kwam Pressius Gereformeerde beklinden uit in zijn gesprek over den Paus en de kerkelijke overheid.

was hij in het land van Waas arbeidende, tot het jaar 1582, wanneer hij, zooals wij gezien hebben, naar Aalst geroepen werd. Omtrent zeven maanden bediende hij daar met goede vrucht het predikambt. Den dag na de innamen van Aalst, waartoe het verraad der Engelsche bezetting dienstig was geweest, werd de leeraar gevangen genomen door den gouverneur, vergezeld van een der Engelsche verraders, kapitein Moor. Toen deze de handen aan hem slaan wilde, zeide hij: „Neem dieven en schelmen gevangen, want ik ben reeds genoeg gebonden door het woord van den gouverneur.”

Naar Gravenstein gebracht, werd de gevangene er bewaakt door de Engelschen. Des anderen daags bezochten hem twee kapiteinen (een waarschijnlijk de gouverneur), die hem in het Waalsch ondervroegen: Van waar hij was, hoe lang hij te Aalst geweest was, want hij was Martinist (Luthersche) Calvinist of Wederdooper. Op deze laatste vraag zeide hij: „Ik ben noch Martinist, noch Calvinist, noch Wederdooper, noch Pausgezinde, maar heb alleen onderwezen de leer van Christus en zijne Apostelen.” Uit verdere verklaringen blijkt, dat hij Gereformeerde geweest is. O. a. zien wij dit in zijn gesprek met een monnik over de kerk en de kerkleer. Niet de kerk moest hem zeggen wat waar was, maar Gods Woord; niet de kerkvaders waren de rechte verklaarders van Gods Woord, maar de Heilige Geest, door wiens getuigenis alleen ook de kerk verzekerd is, dat de Heilige Schrift Gods Woord is. Wel las hij de geschriften der kerkvaders en anderen, maar door geen dezer was hij in zijne consensie gebonden. Eveneens kwam Pressius Gereformeerde beklinden uit in zijn gesprek over den Paus en de kerkelijke overheid.

De priester had hem gevraagd: „Zo” behoort er dan in de kerk geen overheid te zijn, hoe zal men dan de gemeente goed kunnen regeren? Er moet een opperhoofd zijn, om de onderdanen te onderwijzen en te regeren.” Hierop antwoordde de trouwe beklind: „Ik vind in Gods Woord de hooge titels van overheid en dergelijke in de kerk niet, die zijn veelmeer door Christus verboden. Wij erkennen geen overheid, dan een vroom bestuurder: de kerkedienaren waren broeders onder de anderen en dienaar der gemeente en geene heeren om elkaar of de gemeente iets te gebieden.

Toen de priester Calvin belasterde en een kerkroover noemde, kwam Pressius voor hem op. Zelfs duldde hij niet, dat Calvin bloeddorstig werd genoemd, daar hij Servetus had laten doodten en daarna een geschrift uitgegeven, hetwelk inhield, dat men de ketters doodten moest. „Wij en anderen”, zeide de martelaar, „die te Geneve verkeerd hebben, weten beter, wat het ambt der kerkedienaren is, dan gij en andere vijanden der waarheid. Servet werd door rechtters gedood, die wel wisten, wat hun ambt inhield, en aangezien gij (Papisten) toegeeft, dat hij rechtmatig gedood is, waarom zult gij dan den godzaligen man, die in heilichheid en geleerdheid het gehele Pausdom te boven gaat, bezwaren?”

Den 3en December werd Pressius geboeid en in een gat geworpen, waarin hij ongeveer vijf weken lang grooten smaad moest verduren van soldaten en monniken. Indien tijd rieden hem eenige Engelschen aan, een verzoekschrift om ontslag uit den kerkker in te dienen bij hunnen opper-gerechtsdienaar. Het plan scheen te zijn, om Pressius naar Engeland te zenden, ten einde het ver-

raad der Engelschen aan Aalst geplegd bij koningin Elisabeth goed te praten. De gevangene doorzag deze strek en besloot te blijven, waar hij was.

Den 3en Januari onbode hem de commissaris en maakte hem de beschuldigen bekend tegen hem gerezend: dat hij namelijk in 's konings landen een nieuwe leer gepredikt, met de oproeringen gemeene zaak gemaakt en tot daden van geweld tegen de geestelijken en Roomschen geprikkeld had. Pressius ontkende, dat hij in 's konings landen had gepredikt, Vlaanderen toch behoorde tot de beerenlanden, waarover Filips II het bekeer had. Aan oproer had hij nimmer gedacht, maar de leer der Schrift, ja, die had hij gepredikt, waar hij kon. De commissaris stelde daarop den martelaar voor een longeld te betalen van 2000 gulden, doch deze verklaarde, dat hij die som niet kon betalen, daar hij niets bezat en niemand van zijne gemeente wilde bezwaren, doch onder haar niet vele edelen, rijken en machtingen waren.

Desniettemin werd hem eenige tijd van overleg toegestaan en wel tot den 24en Januari. Toen hij dien dag wederom verklaarde het gevraagde rantsoen niet te kunnen betalen, zeide de commissaris: „Ik kan het niet veranderen.” Ondertusschen zaten Pressius' vrienden ook niet stil. De kerkedienaren van Gent deden al wat zij konden, om Jonker Jan van Hembyze, opperrandil in die stad, te bewegen tot de vrijlating van den gevangene mede te werken, maar deze was er niet bereid toe.

Eindelijk in Maart 1584 werd Pressius in een put verdronken.

DE GAAY FORTMAN.